

Õpilasteleht

Nr. 22

14. aprillil 1937

V aastakäik.

Riigiraamatukogu

Jä.

RATAS

Ajakirjast „Вокруг-Света“

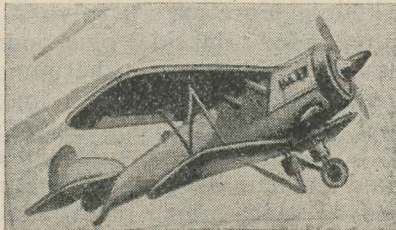
Juhtus see siis, kui lennuk oli suures kaares aerodroomist eemal ja ükski ei näinud ratta langemist. Üks plint kukkus välja ja ratas tehes ringe, kergelt puudutas maad ja jäi lamama kõrgesse rohtu.

Lennuk jätkas oma igapäevast ringlendu, kuna lendur-õpilane ei pööranud silmigi võimsa instruktori kätelt. Kolmas ring oli käes ja instruktor Lukin kummardus üle lennuki ääre, et õigesti istuda märk T kõrvale, mis, nagu alati, oli pandud tuule vastu. Tänaõega oli see temal neljas lend ja Lukin pööras tähelepanu nüüd istumisviisile. Istumisoskus on väga keeruline ja tihti „kolmes punktis“ — kahe ratta ja karguga puutudes ühtaegu maad — võib otsustada lenduri oskust.

Lukin, kummardudes üle ääre, nägi rohelist põldu ja ehitusi. Aga sääl, kus poole tunni eest oli märk T, oli nüüd välja pandud rist. Lukin ei tunnud hirmu, küll aga vaistlikult kobas langevarju. See oli kohal. Tema neljateistkümneaastase lennuteenistuse ajal oli see esimene kord, kus nägi tiibade all maas risti. Õppimise juures tähendas see: **maandumine keelatud**. Praeguses olukorras ei tähendanud rist muud kui surma. Kõik on lihtne. Lendurõpilane Solovjev hüppab langevarjuga alla, sellejärele seada aparaat otse ja — Lukin teeb oma kaheksateistkümnenenda hüppe. Aparaat lendab mõni aeg ja jääb seisma — suur tuleleek laskub värskesse rohu sisse.

Lukin vaatas ringi, bensiini jätikus. Tegi nüüd järsu liigutuse ja lennuk tõusis kuulekalt üles ja — nüüd alles ta taipas, milles on asi. Paremhelendas paljas telg, rattast ei olnud.

Neid oli kaks õhus ja nende saatust oli ühine. Lukin vaatas Solovjevile ümmargusest peeglist, mis

rippus tema ees. See muigas, tähendab ta polnud näinud midagi. See oli aga eksitus, sest Solovjev — ikka muiates, — osutas käega alla, kus helendas paljas telg ja veel sügavamal — ähvardav ristimärk.

Lennuk lõpetas aerodroomi kohal teist laia ringi, samal ajal Lukin lõpetas ka paberitükikesele kirjutamise põlvel, milles palus, et tal teisel lennukilt lastaks nõor, mille külge kinnitatud tagavara ratas. Aga siis?... eks näe, mis teha. Lukin võttis vasakukäe nahkinda, toppis lehekese sõrme sügavasse otsa. Aga — jäi mõtlema. Töötada tuleb parema käega, aga pidada vasakuga ja kinnas paremas segab. Ta vahetas ümber ja pani tähekeese paremasse, ja kui ta len-

nuki all risti juures tundis ära inimesi — viskas kinda üle ääre. Viskas ja vaatas Solovjevi poole. See vastas oma rahuliku muigega — kõik on korras. Masin peab elama. Tuul kandis langeva kinda kõrvale ja kui ta veel hõljus õhus, nägi teda mootorrattur.

Lennuväe-ülem uuris kahel korral seda ja juba oli ta otsustanud.

Järgneb.

Känu Karla
Paldiski

V.

Õnnetus jääl

Oli külm talvekuu hommik. Metsaküla taga asuv tiik oli äsja kattunud noore jääga, mis päikese käes sätendas.

Vaevalt oli ilm valgenenud, kui Metsaküla noorpere tõttas jääle. Oli see ju esimene kord sel talvel jääle minna ja igauks püüdis esimesena päralt jõuda. Suuremad poisid läksid tükk maad kaldast eemale, kuna väiksemad poisid ja tüdrukud seevastu söandasid tõsta vaevu jalgu jääle.

„Kes julgeb üle jää minna?“ küsisid poisid omavahel. — „Ei mina küll lähe, mineval aastal kukusin sisse ja jäin külmetuse tagajärjel haigeks,“ sõnas Arumäe-Ants.

„No olete aga narrid, ei julge jääle minna! — Vaadake ikka, mis mina teen!“ hooples Luha-Peedu ise jääle tormates.

„Mina tulen ka!“ hüüdis Kuuse-Jüri Peedule järele tõtates.

„Ärge minge, kukute sisse!“ kiljusid tütarlapsed, kuid neid ei võetud vaevaks tähelegi panna, vaid tõtati uhkel sammul edasi. Kaldalolijad jälgisid hinge kinni pidades poisikeste hulljulgust.

Juba olid Peedu ja Jüri tiigi keskkoha ületanud ja päältvaatajais valmis otsus, et poisikesed jõuavad õnnelikult teisele kaldale.

Saatust polnud aga kuulsusehimumust pimestatud poistega päri ning saatis neile õnnetuse kaela, mis pa-

Järg lk. 9

Noorsookirjanik J. Parijõgi.

KUI KOHUSTUSED KUTSUVA

Koolis peeti pidu. Kõik oli valmis: näitlejad grimeeritud, uksehoidjad ja korrapidajad kohal, pidulised saalis ja esimene kell antud. Sääll kustus aga äkki elekter, jaamas oli juhtunud mingisugune rike. Pimedas saalis tõusis kahin, tegelased kokkusid — mis nüüd saab? Kas pidu pidamata jätta ja rahvas koju lasta? Ja kuidas nad pimedas riided kätte saavad? Segadus hakkas tõusma. Üks piduline tõmbas saalis tikke üles, kuid need põlesid mõne hetkega lõpule ja kustusid.

Õpetaja kutsus kümmekond 6. klassi poissi enda juure ja ütles:

„Pidu läheb edasi ja ettekanded algavad varsti.“

„Kust me valgust saame?“ pärisid poisid.

„Kantseleis on kaks petrooleumilampi, need süütame ja nendega valgustame näitelava. Kummagi lambi juurde jääb poiss valvama, et tuleõnnetust ei juhtuks.“

„Aga kuidas valgustame eeskoda, koridori, einelaua- ja muid tarvilisi ruume? Niipalju meil petrooleumilampe ei ole.“

„Küllap leiame siingi nõu,“ ütles taas õpetaja. „Meil on jõulupidust järel kaks pakki küünlaid. Need süütame koridoris, einelaua ruumis ja mujal, kus valgust vaja.“

„Aga küünaltega võib tuleõnnetus veel ennem juhtuda kui lampidega,“ arvasid poisid.

„Paneme iga küünla juure ühe poisi valvama, kes jälgiks, et õnnetusi ei juhtuks.“

„Aga... aga...“ kahtlesid jällegi õpilased. „Siis jäävad need valvurid ettekandeist ilma, ei näe midagi, mis näitelaval toimub.“

„Seda küll,“ ütles õpetaja, „kuid siin pole midagi parata, valvurid peavad juba üldsuse kasuks oma hääolu ohverdama.“

Nii tehtigi. Näitelava valgustati kahe petrooleumilambiga, mõlema juures oli üks poiss valvamas, et õnnetust ei juhtuks. Koridorides ja vaheruimides süüdati küünlad, iga küünla juure asetati valvur.

Ettekanded läksid omasoodu. Valvurid koridores ja vaheruimes kuulsid saalist rõõmsat naeru, imetlevaid ning julgustavaid vahemärkusi ja käteplaksutusi, kuid nad ei näinud midagi. Küll oleks tahetud meelsasti saali minna ja vaadata ning lähemalt kuulata, kuidas ettekanded lähevad, kuid ei tohtinud — pidid küünalt valvama, et tuleõnnetust ei juhtuks.

Umbes tunni aja pärast parandati elektri jaamas rike ja tuled pidumajas löid särama, valvurid vabanesisid oma kohustusist.

Pärast pidu kutsus õpetaja kõik valvurid enda juure ja küsis:

„Kas oli hale valvata, oli kahju, et ettekandeid ei näinud?“

„Alguses oli küll kahju,“ ütles üks poiss, „aga pärastpoole mõtlesin, et näe, olen nagu sõdur valvepostil, ei tohi kuhugi minna, kas elu või surm. Kui seda mõtlesin, siis oli tore ja niisuke uhke tunne tuli. Kas teil ka nii oli?“ pöördus ta teiste tulevalvajate poole.

Jah, teistel oli olnud samuti.

Siis ütles õpetaja:

„Nii on õige, poisid! **Kui üldised kohustused nõuavad, peab oma isiklikud soovid ja tahtmised kõrvale jätma.** Ja uhke tunne peab olema: siin ma seisan ja täidan oma kohustusi, ei tagane karvavõrtki!“

J. Parijõgi

hed meigi siis oleme,“ ütlesin teistele, „teeme ka mõne „talimanöövri“, — „Teeme, teeme!“ hõiskas Ats, „vahest tuleb maailmarekord.“ Suusad olid meil kõigil olemas. Otustasime pühapäeval võistelda.

Pühapäeval olime kõik Hundikopli mäel. Kavas oli: 1) pikamaasõit mäest, 2) sõit üle sõlme, 3) suusahüpped.

Pikamaa sõidus oli mul edu, ja mina oleksin võitnud, kui poleks kukkunud. Ats sai esimese koha, mina teise, Jaan kolmanda.

Järgnes sõit „üle sõlme“. Siin tuli sõita mäest äkilise hooga lohku ja säält teisest otsast rapsti! välja ning jälle alla (umbes 1 m

Nädala-uudiseid

Täielik kevad

Nüüdsest alates pole enam karta öökülmi. Aprilli lõpul võib loodetavasti L.-Eesti põllumees asuda põllutööle.

Jää liigub

Laupäeval algas jääminek Pärnu ja Pedja jões. Pärnu jõel lagunev jää viis Tori-Põrgu kohal Tori silla 40 m allavoolu, seda siiski purustamata. Pedja jõgi aga lõhkus Sae silla.

Eesti võit!

Margate rahvusvahelisel maleturniiril tuli eestlane P. Keres esikohale koos suurmeisteri R. Fine'iga (USA).

Emadepäev

Tänavu toimub üleriigiline emadepäeva pühitsemine 9. mail. Päeva pühitsemise pääkomitee üldjuhiks on pr. M. Selter.

1000 entsüklopeediat

Vabariigi Valitsus otsustas osta 1000 „Eesti Entsüklopeediat“, mida Haridusministeerium võib jagada avalikele algkoolidele.

Jaapanlaste suursaavutus

2 jaapani lendurit püstitasid rekordi, lennates 3 päeva ja 22 tunniga Tokiost Londoni jaapani lennukil „Jumalik tuul“.

Fr. R. Kreutzvaldi kuju

Rakvere Vallimäele püstitatakse lauluisa büst, mis on valmistatud kujur A. Elleri poolt. Kuju valatakse Lellepi masinatehases.

Eesti — Läti — Saksa

Eesti-Läti-Saksa vaheline poksisivõistlus lõppes eestlaste võidu ja lätlaste fiaskoga. Eestil 12, Saksal 11 ja Lätil 1 punkt.

Leedu kunstinäitus

Tallinnas avati Leedu kunstinäitus. See on samm kultuursidemete sõlmimiseks Eesti-Leedu vahel.

Euroopa esivõistlused

Euroopa esivõistlusele poksis saadetakse Eestist Milaanosse 4 võistlejat ja maadluses Pariisi 6 maadlejat.

kõrguselt). See oli raske. Esimesena Jaan laskis sõlme läbi. Ats tormas kohe järele, aga all lohus jäi suusk lumme kinni. Ats lendas suure hooga tagurpidi uperpalli pääga lumme. Teine suusk jälle tuli jalast ning sukeldus lumme kui moodne allveelaev. Kuna Ats kirudes üles ronis, olin mina Jaaniga kõverad naerukrampidest kui vastlapäeva kringlid. „Ei noh, mul oli kõhuvalu,“ vabandas ise. Minu sõit sõlmest oli küll parem — õnn, et ei kukkunud.

Järgnesid suusahüpped. Jaan hüppas 3,10 m, uus meie mäe rekord, Ats lubas purustada eestlase O. Veldemanni rekordi. Valis kõige kõrgema hootee ning tormas tulema nagu tuulispask, aga õhus oli jällegi kiusamas kukkumist. Ning uus eesti rekord jäi tulemata. Kahju, Ats saavutas vaid 3,25. Nüüd oli minu kord üritada. Lubasin isegi norralase üle trumbata.

Järg lk. 10

Must Albatross, 13 a.
Ahja-Akste.

V.

REKORD!

Armas onu!

Meie (Ats, Jaan ja mina) lugesime lehest, et igal pool olid suusavõistlused ja rekorde tuli nagu küpsid õunu puust. „Noh, mis me-

ME OMA SULEGA

M. Tsäko, 13 a.
Kiidjärve.

PETTIS ÄRA...

Kell võis olla kuus, kui õde Liine mind õlast raputas ja ütles: „Juss, mis sa magad, tõuse üles. Onunaine käis meil ja ütles, et nende vanal Pollal olevat viis väikest kutsikat.“

Üks-kaks-kolm olid rõivad üll ja juba vadisin mööda tanumit onu poole. Minnes kahmasin veel kartulikoti, mida lohistasin läbi vee taga.

Kui jõudsin onu talu väravani, jooksid Krants ja Polla niisuguse põrgukisaga vastu, et pane kohe kõrvad lukku. Uurisin hoolega küüniküljel oleva koerakasti läbi, aga see oli tühja täis.

Toas onunaine laksutas kangast kududa, kuna onu meisterdas rehapulki.

Küsisin, et näidatagu kutsikaid, mul kott kaasas, pistan ühe kotti ja viin kohe ära.

Onu pani piibu kõrvale ja jäi siis mulle imeliku näoga otsa vahtima. Kui ma oma küsimust kordasin, tõusis ta püsti ja ütles: „Mes kutsikaid sa siit otsid?“

„No Liine ütles, et teie vanal Pollal olevat viis kutsikat.“

„Ah-ah-ah,“ naeris onu, „nüüd said aprilli, mida sulle pole veel keegi teinud, ega saa ka tegema.“

Sõnalausumata kahmasin koti selga ja sampsisin tuldud teed tagasi.

Koti ära pannud, jooksin akna juure ja hõikasin: „Oi, Liine, Liine, tule vaata, vanker on kraavi ümber läind!“

Liine aga andis vokile hoogu ja läbi vurina kuuldusid ta sõnad: „Eks neid õnnetusi juhtu ikka esimesel aprillil!“

P. Ellen R.
Järva-Jaani

Olge karsked!

Olge karsked, Eesti tütreid, pojad, ärge tarvitage surmajookisid.

Ärge tarvitage mürgist suitsuvingu, mis nii paljudelt on riisund tervise.

Olge karsked, Eesti tütreid, pojad, et teid oma lapsiks hüüaks isamaa.

Et veel kaua kestaks vabadus nii ilus,

raske orjus olgu teile tundmata.

T. Karma, 12 a.
Tartu.

N I I T.

Ühel ilusal hommikul otsustasin minna jalutama. Kuid, kui ma varnast palitut tahtsin võtta, märkas, et käisest ripnes välja niidiots. Tühja kah, mõtlesin ja tõmbasin niidi kröksti! katki.

Kuid mis juhtus nüüd — äkki hakkas niit hargnema. Käised kukkusid palitul hoopis ära, maha jäi vaid natuke niiti. Varsti kukkusid nõõbid kõlksatades põrandale, ning viimaks oli palitu asemel ainult hunnik riidetükke, nõõbid ja hulk niiti. Nüüd juhtus teiste varnas olevate palitute sama lugu. Ma ei tahtnud enam sinnapoole vaadata. Mis nüüd peaks ema ütleva? Aga see ei olnud veel kõik! Märkas, et ka minu seljas olevad riided hakkasid lagunema. Jooksin ruttu riidekapi juure, et võtta säält midagi muud, kuid kui avasin kapiukse, leidsin eest ainult hulk riidelappe ja hunniku niiti. Vaatasin aknast välja — tänaval sama lugu. Inimesed olid joosnud majadesse. Keegi härra läks portfelli käes. Järsku viis tuul tal kaabu pääst, jättes asemele ainult selle voodri. Portfell kukkus ühes seesolevate

A. Sööt
V.-Antsla

J.
A. Hindrey

paberitega tänavale, kuna portfelli käepide jäi mehele pihku. Tänav oli viimaks kaetud riidehunnikutega.

Järsku helises kell. Ma ruttasin avama. Ukse taga seisis kevadpoiss **Aprill**.

T. Kont
Kavastu

L.

Kevadel

Sula väljas; vihma sorin aknastaga puude all, puude pungad pakatavad sulamas on lumevall.

Juba soojad lõunatuuled õrnalt pehmetl puhuvad, igatsedes lastesilmad aknast õue vaatavad.

Kevadised päiksekiired õhutavad elutuld, linnulaulu hääle helin peletamas talve und.

KIRJAVASTUSED.

Must Albatross Tedrejaht, Pühade veste, Hispaania tank, Fr. Tuglas, Lahutus; **Irina G. Sussid**, Lihavõtte jänes, Aprill; **Alatare Jüts** Kalmumägi, Anepraad, Suka auk, Arst, Vale; **Heiku** Värdis kiri; **Agu** Haldjate mäng, (Mittel ikka sama motiiv), Läheme (raske); **L. Vald** Sõejoonis — EI!

Must Albatross Kevade, Taevaskoda, Ümber Eesti; **Alatare Jüts** Koolis, Talli, kooli!; **H. Mosin** Piitsavars; **Heiku** Salasoo; **L. Veske** Eesti nimi; **I. Vald** Maadlejad; **E. Tõkke** Vabadusepäevaks; **Linda R.** Üks kask, Öppereisil — JA!

H. Mosin Raamatuääri on võimalik värvida iga vees lahustuva värviga, mida harjaga või pulverisaatoriga või sootuks pintsliga äärele kantakse, enne muu osa raamatust kinni kattes.

Ed.

O
M
A
V
A
H
E
L

Eestlastel on rida vanasõnu, kus rõhutatakse nime osa mehe juures. Hästi! Iga mees teeb aga ise endale nime. Ja see algab juba varasest lapsepõlvest, kus iga hää sõna ja tegu kujundab tulevast meest ja selle nime.

Ei tea kust on tulnud mood, et hakatakse korraka oma nime häbenema ja poetakse teise sildi taha. Või ei julgeta igat tegu teha oma nime all. Aga veel pahem on seda teha teise nime all. Mõtlen just noorte esinemisi ajakirjades. Ka „Õpilaslehes“. Siingi märkame tugevat tahet pugeda „Tarzarnite“, „Must-Kaptenite“, „Sinililled“ jt. varju. Aga need on ju olnud mõisted. Tarvis on uusi mõisteid, uusi mehi. Selleks peame kasvama. Suurem elutarkus ja eluvõimalus on olla ise, olla kes sa oled. Teisena olles me kunagi ei saa iseendaks.

Sellepärast esinegem oma nime all. Sellega laiendame end tulevaseks eluks, loome endale nime. Sest pea iga lehelugeja mäletab meid, tutvume isekeskis üksteisega ja elus ulatame käed juba tuttavatena. See on kasulik meile ja meie rahvale.

I
tehnika-
vallas

HEINO KUULMAN (H. K—n)
Noor Lembit

Päevikust 1. IX 36.
... „Elukäik tormine,
vilets ja vaevane...
virelev valu“ ...

Minu elulugu ilmus „Õpilaslehe“ käesoleva aastakäigu kuuendas numbris. Täienduseks on, et elan praegu jälle uues kohas — Ilumetsas.

III
tehnika-
vallas

E. MOLDOV

Sündisin 15. mail 1922. a. Virumaal Aa asunduses, ning käin nüüd sama algkooli lõppklassis. Kodukohaks on mul Moldova küla. Olen ka Aa N. K. rühmas liige, kus töötan lippuri ja salgapäälilikuna. Oma vaba aja veedan lugedes, eriti meeldivad mulle seiklusromaanid ja jutustused. Suvel viibin raamat käes vabal ajal rannakivil, unistan näha Soomet ning reisida sellel maal. Ei tea veel, kuhu kooli lõpetades lähen. Maailm on suur... Kuid mõttes olen tihti tahtnud saada laevapoisiks, et hiljem astuda merikooli.

III
luules

OSVALD AMON

Vana-Kuustest, saatis ainult juuresoleva foto.

LAUREAATE

NOORED INSENERID — TEHNIKAVALLAS

1. Noor Lembit — Projektsioon-aparaat 2250
2. V. Toodo — Lihtne detektor 1638
3. E. Moldov — Omatehtud uisud 891
4. H. Puhk — Tondivokk 423
5. J. Kõögardal — Kartulipüss 421
6. V. Ermel — Jo-jo 198
7. J. Jänes — Vurr 91

Järgmises numbris avaldame viimased tagajärjed — helindite alalt. Ühtlasi ilmuvad ülejäänud laureaateide fotod. Kahjuks pole aga seni oma elulugu ega fotot meile läkitanud V. Toodo ja S. Bauman. On viimane aeg!

Soome keele kursus

Arvoituksia¹.

1. Valkoinen pelto, musta siemen².
2. Kulkee³ maata kuin kuningas, Vaeltaa⁴ kuin valtaherra⁵, joka⁶ vuosi⁷ meille tulee, tulee köyhällekin⁸ aina⁹.
3. Niemet¹⁰ pitkät, lahdet syvät¹¹ kallioiset¹² nienten¹³ päässä¹⁴.
4. Neljä tupaa — kymmenen miestä sisässä¹⁵.
5. Ulkomailla¹⁶ veisataan¹⁷ — tänne¹⁸ ääni¹⁹ kuuluu.

1. Kirjoitusviikko.
2. Joul.
3. Sormet ja kynnet²⁰.
4. Lapaset²¹.
5. Radio.

1 mõistatusi, 2 seeme, 3 kulgeb, käib, 4 rändab, 5 suurisand, 6 iga, 7 aasta, 8 vaeselegi, 9 alati, ikka, 10 neemed, 11 sügavad, 12 kaljukesed, väikesed kaljud, 13 neemed, 14 otsas, 15 sees, 16 välismaal, 17 lauldakse, 18 sias, 19 hääl, 20 küüned, 21 lapa-kud, labakindad.

Tõlkige siin toodud mõistatused eesti keele ja katsuge siis mõistatada.

KUNINGAS MATTIASE LAISKURID.

Ungari vanajutt.

Ungarlaste kuningast, Mattiasest, kõneldakse, et ta otsinud oma riigist kolm kõige laisemat meest ja pannud need elama ühte majja, kus meestel polnud muud ülesannet, kui päevad läbi olla niisama — tegemata mitte midagi. Tänapäeval võiks kuningas Mattias selliseid mehi saada kolmest enamgi, siis oli neid aga ainult kolm.

Kord pääsis majas, kus kolm laiskurit elas, tuli valla, ja kuna maja nende pää kohal leekides oli, tõstis üks häält:

„Vahest ehk võib siit siiski ära minna?“

Sellele vastas tüki aja pärast teine:

„Kui kuningal meid vaja on, küll ta siis juba laseb meid siit ära viia.“

Ning kolmas, kes oli kõige laisem ja nõnda oma kohuseid kõige eeskujulikumalt täitis, lausus nõndaviisi:

„Kas te tõesti saate kõneldes laiselda?“

Ja kõik kolm põlesid koos majaga. Siit ongi saadud kõnekäänd, mida vahel tarvitatakse Ungaris mõne eriti laisa inimese kohta — „küllap seegi on üks kuningas Mattiasse laiskureist“.

Ungari keelest J. V.

Kaarli Stalte

Laul kalamehest

Kes küll lapsena mind ikka
Äiutas ja hälli viis,
Kes mul uinulaulu pikka —
Õdanguti luulis siis?

Väiksena mind hoidis ema,
Hällitas mind õhtu eel!
Leelas laulud kõnelema,
Lapsel juttu une teel.

Suureks kasvin — nüüd ma kiigun
Kalurpaadis mere pääl;
Õõtsun laineil, huljun, liigun,
Äiutab mind meri sääl.

Marub torm kuid vetepinnal,
Laulu viimist laulab ta:
„Kalamees, sul aeg on minna
Merepõhja magama.“

Liivi keelest J. Viiret

MITU POISSI

III on juba teeninud
enesele tulevaks aastaks
„ÕPILASLEHE“

3 SÕPRA on neid
aidanud.

III Igaüks, kes hangib kuni 1. mai-
ni vähemalt 5 kr. väärtuses
„ÕPILASLEHE“ tellimisi —
saab tasuta tuleva aastakäigu
„ÕPILASLEHE“ III

Päälük oli just valmis, et anda käsku edasitungi-miseks, kui uus häälitus tema kõrva tungis. See oli koor kriiskavatest haukumistest ja ulumistest, mis korraga kõigiti poolt ühtaegu näisid kostvat. Kõrgele tõusis see ja paisus kõrvulukustavaks müürinaks, mis täitis preeria horisondini. See oli häälitus, mis kõigil vanul indiaanlasjäägreil värtnad üle selja ajas — see oli viimane kohutav huntide kogumiskisa, kui

ma lubadus oli nagu ta nimigi: paljas tolm! gnamet huntidelt! Hundipoiss oli neid petnud! Te- ltrm Täpilise Kotka südan. Ei tule enam ühtki mär- lubatud signaali. Sel silmapilgul tumestasid viha ja Nüüd polnud enam aega oodata Tolmuse Tähe nende liitlaste sõjahüüded.

segunes sellesse — mitmesugused Kollaste Koerte ja vate kapjade löökidest. Ja rida metsikuid hüüdeid kuulatavad kõrval tajusid, et see tekkis galopeeri-kauge äikesega. See paisus minut-minutit. Ja kõik Korruga kostis põhja poolt tume hääl, sarnanev riväljaku. Muidu ei miskit liikumist.

juure, või mõni koer lonkis vargsi üle kuivalge laag- te-vahel ruttas mõni naisekaju ühe telgi mant teise- Suritud sosin oli nõrk, mis aegajalt kuuldus. Vahe- Laager, keeletu ootusest, oli sügavaimas vaikimises. ta ei teadnud, kas on need Tolmuse Tähe signaalid. oli selgesti ja kindlasti huntide hüüdeid kuulnud, aga Laagris ootas Täpiline Kotkas teadmatuses. Ta

kuupaistese preeria, ees Tolmune Täht hobusel, kelle talle Täpiline Kotkas rutuga oli andnud.

Indiaanlaste mälestuste piirides polnud juhtunud ühtki säärast põgenemist, ühtki sedalaadi tagaaja- mist. Sellal, kui see müürin metsikus segaduses põhja poole kohises, segunesid inimesed ja röövloomad kuu võikas paistes. Üle rahulikkude öösiste kauguste mä- ratses ta vaimujalgadel, kuni taguvate kapjade müürin kajad mägedes äratas.

Võidu metsik tunne oli Tolmust Tähte haaranud, kui ta kihutas, Kiopo tema kõrval. Hundid olid võit- nud. Vaenlane põgenes äärmises paanikas. Kunagi enam ei võinud keegi kahelda jõus, mis temale Kiopo läbi oli antud — hundiartimi jõus. Kunagi enam ei võinud keegi neist, kes neid mõlemaid vihkasid, tõen- dada, et ta oli keeldunud oma rahvast aitamast, kui see hädaohus oli, saada hävitatud. Ja kui viimane vaenlane oli tapetud, väljaarvatud vähesed, kellel õn- nestus pääseda oma halastamatute vaenlaste käest, siis teadis ta: tema töö oli tehtud ja Kiopo ei tarvit- senud tulevikus enam ühtki vaenlast karta.

KAHEKSATEISTKÜMNES PÄÄTÜKK.

Carbuna kutse.

Tolmuse Tähe tagasitulek Kiopoga sarnanes oma- korda võidukäiguga. Meeste äraolles olid naised la- gedal suure tuleriida püstitanud, osalt, et võitu pü-

Hundid algasid oma piiramist!

dait kaljunõlvakult, kõikjal roomasid varjud. Välja tihnikuteest, välja maalohkudest, alla tume- liikuvat!

kuu hakkas heitma pikki varje — varje, mis näisid talle idapoolt vastati. Siis vaikus nagu ennegi. Ja lõpata kaugusse. Vaevalt oli ta katkenud, kui hundi kogumishüüdu kaaslaste jõugule. Hääl tungis kuulatavad indiaanlased tundsid selles saakiotsiva veniv ulumine läänest pingutatud vaikust kätkestas. Vaevalt oli täiskuu mäe tagant väljas, kui sügav, nes, sai üks teine kuuldavaks.

rel päälitungi alata. Ent enne kui see signaal järg- mist oma päälükult, et siis nii kauase kõhklamise jä- laste ridu. Nad ootasid nüüd veel vaid märguand- tagant nähtavale. Mingsi liikumine läbistas indiaan- Lõpuks ilmus kuuketta äär idapoolsete mägede lamaid riindama asutudki.

oodata. Poleks nende juhid kindlaks jäänud, oleks ja- sin, et on parem otsekõhe alata ja mitte kuud ära haaras enam ja enam nende ratsaanikke. Ringles so- kusti ligiduses lauravad. Ja hobuste närvihihus kindlaks, et metsikud loomad, bissonid või hundid üllatada tahtsid, kuuldav olla. Pikkamisi sai neile tus võiks lõpuks teravale kõrvale laagris, mida nad Nende ratsaanikud hakkasid kartma, et kasvav rahu- enam valgus kasvatas, seda rahutumaks said hobused.

tundmast, poissi, kes paljude kuude eest nõnda sala- pärasel viisil oli kadunud.

Sugenes vaikus, indiaanlastele tüüpiline vaikimi- ne, kuna torkavad silmad telgis Tolmust Tähte läbis- tasid; siis alles küsis Täpiline Kotkas talt tema tule- ku põhjust.

„Olen Tolmune Täht,“ ütles poiss rahulikult.

Silmapilkselt kargasid Täpiline Kotkas ja tema kaaslased püsti. Ja kuigi Täpilise Kotka nägu mi- dagi tema tundeist ei avaldanud, tema ja teiste tegu näitas, kui sügavasti olid nad liigutatud.

„Sina oled tulnud?“ küsis ta uskumatult. „Suur Üksildane tõi meile teate, et sa ei tahtnud tulla.“

„Suur Üksildane rääkis tõtt,“ vastas Tolmune Täht, „aga mus elas midagi, mis oli tugevam kui mu sõna. Nõnda olen ma tulnud, et mu rahvast Kollaste Koerte vastu aidata.“

Vana päälük noogutas tänutäheks pääd, ei rää- kinud aga mitte.

„Kollased Koerad on praegu päälitungil,“ jätkas Tolmune Täht. „Aga laagril puudub valve. Tulin lõunast siia. Ja keegi ei peatanud mind.“

„Kollased Koerad ei tule lõunast,“ vastas Täpi- line Kotkas. „Nende laager asub kaugel põhjas. Meil on põhjapool valvepostid välja pandud. Ja meie luu- rajad on ida ning lääne poole välja saadetud. Ainult üks hunt võis lõunapoolt meie juure sisse hiilida.“

Tolmusel Tähel polnud mitte raske tabada kahe-

kärsid suutsid takistada tugevat sõjaska minemast vastu vaenlasele ja astuda võitlusse.

Möödus aeg, ilma et oleks midagi juhtunud. Üks-ki märk ei lasknud aimata vaenlast. Hirmuult ootas Täpiline Kotkas Tolmuse Tähe poolt lubatud signaali. Ja mida enam kulus aega, seda rahutumaks ta muutus.

Vaevalt oli Tolmune Täht päälikutelgist väljunud, kui ta jälle otsekõhe ruttas laagrist, ilma et oleks end oma emale näidanud. Ta ei julgenud riskeerida viivitusega, sest ta teadis, et temast ja ta huntidest oles ruttavale Kollasele Koerale kannule ja need pikamisti, häälletult sisse piirand.

Ilma vähimagi aimduseta sellest, mis neid ootas, nihkusid Kollased Koerad edasi. Umbes pool miili laagrist peatusid nad, sest, nagu kokku räägitud, rünnak pidi alles pärast kuu tõusu toimuma.

Kirides näitas kasvav heledus kuu tõusu ligine mist.

Preeria ümberingi hakkas riietuma kollakashallivalgusse, milles kõik asjad õudse kuju võtavad. Mida

mõttelisust vana pääliku märkuses. Tema silmad välkusid, kui ta kiiresti vastas:

„Ainult huntidelt tuleb teile abi.“

„Ei, sina oled see, kes peab meid aitama,“ vastas päälik tungivalt. „Sina juhid meie sõdureid, nagu oleksid sa mu lihane poeg. Vaata, ma käsin neid, et nad oleksid valmis. Kui Kollased Koerad tõesti liginevad, peame meie neist rünnakuga ette jõudma.“

Ta tahtis just selleks käsu anda, kui Tolmune Täht ta katkestas:

„Ei, sa ei tarvitse ühtki rünnakut ette võtta,“ ütles ta kiiresti. „Hoolitse selle eest, et sõdurid täiesti valmis oleksid, aga ära luba neil laagrist lahkuda. Kui ma pean teid aitama, pead sa tegema, mis ma ütlen. Olen teinud enesele kava. Ära alga enne, kui sa pole kuulnud huntide signaali.“

Ja ilma pikema jututa lehvitask ta eesriiet ja oli läinud.

Sõnum, et Kollased Koerad tõepoolest pääletungil on, tekitas laagris hirmu. Isegi Tolmuse Tähe imeliku taasilmumise teatest ei piisanud elanike rahustamiseks, kelle närvid kehvast paljude ööde ja päevade valvusest ülipingutatud olid. Nüüd, kuna nad olid uskunud, et hädaoht on juba mööda, täitis neid selle äkiline esiletõus meeletu hirmuga. Asjata püüdis Täpiline Kotkas neile Tolmuse Tähe sõnade kordamisega usaldust sisendada: ühtedel oli seda, teistel teist mõelda. Ja ainult Täpilise Kotka kindlad

Selles metsikus sebmises tõusid kaks kuju selgesti esile. Üks oli hiiglasuure valge hundi oma, kes välkudes kuupaistel kõigjal sääl indiaanlastele vastu viskus, kus võltus kõige tihedamini mässas, ja oma jõuku ikka jälle uuesti tagant õhutas. Ta oli pidevalt liikuvuses, pea ühel, pea teisel pool. Nüüd sukeldus ta hetkeks oma kaaslaste tühedasse massi; nüüd

huntasid ja kohisesid uuesti kõrget. Sii ja sääl katsusid väikesed indiaanlased eralduda pähuligast ja läbi murda. Enne kui nad aga küllaladast ruumi suutsid võtta, oli uus huntide laine nad üle ujutanud ja tagasi tõrjunud. Ikka ja jälle tegid indiaanlased meeletult kõrge pingutusi — asjata: igakord löid üle kõrgetõusva jõugu laimed, va-

hüppasid ja määrates nende vastu kohutav hulk hunte täjavail hobusel, ja nende ümber sulatud ringina kirglikus segaduses oma metsikult väanlevail ja püsivalt nad tihedalt kokkusurutud hulga indiaanlasi Selges, nüüd juba täitsa tõusnud kuu valguses misväärne vaade neid kohmetuult peatuma sundis.

Ent vaevalt oli neil laager seljataraga, kui imestaväenlasele vastu.

Silmapiilk andis Täpiline Kotkas käskluse ja terava sõjahüüuga tormasid mustjalgindiaanlased oma käsk: „Sisse piirata!“

jaht on lõpul ja õhver maha kisutakse; halastamatu

välkus tema valge karv taas teisel pool esile, sarnaselt hüplevale valguse kiirele.

Teine oli ühe suurekasvulise, veel poisikeseohtu indiaanlase kuju, kes samuti pidevalt oma kohta vahetas ja pea siin pea sääl huntidesse segunes. Temas tundsid nagu piksest tabatud mustjalgindiaanlased ei kedagi muud kui Tolmust Tähte.

Nagu valge hunt näis temagi oma pingutused suunavat selleks, et hunte sääl edasi kihutada, kus indiaanlased ähvardasid neid tagasi lüüa. Ikka ja jälle lendas ta käsi kõrgele üles, ikka ja jälle laskis ta sellejuures pool inimliku, pool huntliku kisa kuuldavale, mis, üldisest kärast üle kistes, hukatusehüüdena rōkkas.

Lõppeks saavutasid Kollased Koerad äärmises meeletuses läbimurde ühes punktis, kus huntidest ring oli lõtvunud. Ja kui nad välja murdsid lagedale preerialale, oli igale selge, et nad igasugusest väljavaatest laagri vallutamiseks pidid loobuma ja et neil veel üks mõte oli, jalga lasta.

Nüüd nähti Tolmust Tähte enesele huntide ridadest teed läbi murdvat ja oma rahva juurde ruttavat. Ühtaegu karjus ta, nii valjult kui ta jõudis ja vehkis ärritatult kätega põgeneva vaenlase suunas.

Silmapiilkugi kõhklemata andis Täpiline Kotkas märku ja mustjalgindiaanlased hüppasid oma ponidele.

Ja nüüd pühkisid tagaajajad piiritu kisaga üle

EESTIS ON 53133 ETTEVÖTET

Arvuliselt kõige enam on käsitöölisi.

Majandusloenduse eelkookuvõtte alusel on Eestis 53 133 mitmesugust ettevõtet tööstuse, kaubanduse, transpordi ja käsitöö alalt.

Kookuvõttes on linnades 28 635, alevs 2 271 ja valdades 22 227 ettevõtet.

Suurima ettevõtte rühma moodustavad käsitöölised. Iga käsitöölise arv on arvestatud eraldi omaette ettevõtteks.

Üldse leidub umbes 350 erinevat käsitöölise tööd. Linnades on 14 175, alevs 1 383 ja valdades 13 699 käsitöölisi.

Tööstusettevõtteid on kokku 5 980, neist asub linnades 2 615, alevs 110 ja valdades 3 255 ettevõtet. Maal moodustavad tööstusettevõtteid suurema rühma piimatalitused ja koorejaamad ning jahuveskid.

Kaubandusettevõtteid on üldse 14 708, neist asub linnades 9 377, alevs 652 ja maal 4 679 ettevõtet.

Transportetevõtteid on kokku 3 188. Neist asub $\frac{3}{4}$ -ku linnades. Transportetevõtete arvust suurema osa moodustavad üüriautode pidajad ja vooimehed. Transportetevõtetest asub alevites 126 ja valdades 594 ettevõtet.

Linnadest on ettevõtete arvu poolest esikohal Tallinn. Tallinnas on 12 635 ettevõtet. Sellest arvust on tööstusettevõtteid 1 352, kaubandusettevõtteid 4 500, transportetevõtteid 983 ja käsitöölisi 5 800. Ettevõtete arvu poolest järgnevat linnaks on Tartu. Tartus on üldse 4 971 ettevõtet, neist on üle poole käsitöölisi. Järgnevad juba teised linnad ettevõtete arvu suuruse järjekorras. Pärnus on 1 884 ettevõtet. Narvas 1 369. Üle 1 000 on ettevõtteid veel Viljandis, Valgas ja Rakveres. Üle 500 ettevõtte on Nõmmel, Haapsalus ja Petseris.

Alevs on ettevõtete arvu poolest esirinnas Elva, Mustvee, Antsla ja Jõhvi. Neis kõigis on üle 200 ettevõtte.

Maakondade järgi on ettevõtete arv kõige suurem Tartumaal — 3 954 ettevõtet, siis Virumaal 2 680, Võrumaal 2 629, Harjumaal 2 364 ja Pärnumaal 2 274. Kõikides teistes maakondades on ettevõtete arv alla 2 000-de.

HERMANI TORN JUBEL

●● 400 a. tagasi ehitati Hermani kindluse torn
●● Torni vaimu tapeti hõbekuuliga

Hermani kindluse või ordulossi torn on ehitatud ordumeister Hermann v. Brüggenei-Hasenkampfi poolt, ja on saanud nüüd 400 aastat vanaks.

Hermani kindluse torni minevik on huvitav. Kui see torn 400 a. eest oli lõplikult valmis saanud, siis peeti teda Euroopas kõige tugevamaks kindluse torniks

ja oldi arvamisel, et seda torni ei suuda ükski võim vallutada. Umbes samal ajal kaevati torni lähedale suur kaev, mille sügavus umbes 25 meetrit. Selle kaevu põhjast kaevati maa-alune võlvkäik kuni jõeni. Siit kaudu said kindluse elanikud joogivee. Sama kaevu põhjast kaevati veel kaks maa-alust võlvkäiku bastioonidesse. Viimaste kaudu pidas torn ühendust bastioonidega. Need käigud on nüüd osaliselt sisse langenud.

Kuigi Hermani kindluse torn oli tugev, langes ta mõni aasta päale ehitamist (1558. a.) Vene tsaar Johan Julma vägede kätte. Ka vaenlased ei jõudnud kaua seda torni enda käes hoida, ja Hermani kindlus langes tormijooksul 1581. a. rootslaste kätte. Siis jäi torn rootslaste kätte seisma 121 aastaks.

Et venelaste suured kallaletungid kindluse või torni päale ebaõnnestusid, tekkisid tol ajal mitmesugused kuulujutud. Esialgu liikusid kuuldused, et torni kaitsjaks on vaim, hiljem levis kuuldus, et Hermani kindluse tornis istus kõrgest soost nõid ja et enne ei saa kindlus langeda, kui nõid on saanud surma. Kui Hermani kindlus ühes linnaga 1704. a. oli langenud Peeter Suure vägede kätte, siis tekkis kuuldus, et torni nõid olevatki surma saanud. Selleks olevat üks vene sol-

dat valmistanud hõbekuuli ja siis hiilinud torni lähedale, kust hõbekuuliga nõia surnuks lasknud.

Vabadussõja ajalgi etendas tähtsat osa Hermani kindluse torn. Eesti vägede poolt oli Hermani kindluse torni asetatud valvepost. Ühel päeval venelased olid avanud ägeda suurtükitle Hermani kindluse torni pihta ja samal ajal olid torni tipus üks valveposti ohvitser ja sõdur. Kui valvekorra ohvitser ja sõdur mingisuguse sisetunde pärast olid tornitipust astunud mõned sammud treppi mööda allapoole, tungis venelaste suurtükikuul tornitippu ja purustas selle. Ohvitser ja sõdur aga jäid täiesti terveks.

„P. K.“

EESTLASE TÖÖ

VALLUTAB MAAILMA.

Paul Keres, meie noor (21 a.) malemeister, tuli suurel rahvusvahelisel maleturniiril Margate's esimesele kohale koos maailma-suurmeisteri ameeriklase R. Fine'iga (fain), võites geniaalse dr. A. Aljechin'i (Prantsuse) ja teisi.

Eestlaste jääpurjekad olid võitmatud ka käesoleval kevadel Riias Euroopa esivõistlusil, kus nad saavutasid kaks Euroopa meistritiitlit, neli esikohta ja lugematuid auhindu. Konkurendid — sakslased — panid selle erilise „ehituse“ arvele, mida nad uurisid, kuid kätte ei saanud. Nende arvates peituvat see purjedes.

Kammivabrik „Estico“ tarvitab aastas 100 000 kg kunsttarvet ja 60 000 kg tselloidid. 90% toodangust saadetakse Inglismaale, Rootsi, Hollandisse, Aafrikasse, Austraaliasse, kogusummas 500 000 krooni väärtuses. Seda tööd valmistavad 550 töölisi.

*

Eesti lina läks Inglismaale, Prantsusmaale, Belgiasse, Soome, Tšehhoslovakkiasse ja Ungarisse.

*

Rahvusvahelisel graafikute vahelisel näitusel Poolas, kus esines 253 kunstnikku, tulid kõik kolm eesti kunstnikku kohtadele. H. Mugasto tuli 12 parima hulka, saades rahalise auhinna, A. Laigo sai audiplomi ja E. Viiralt kiituskirja.

*

Eestis ulatub raadioaparaatide arv üle 41 000.

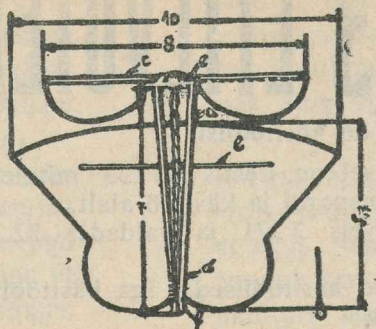
Ed.

LENDAV LIBLIKAS

Kevad on küll juba käes, aga liblikaid on veel võrdlemisi vähe. Katsume teha ise huvitava liblika, mis lendab niisama hästi kui eluski suvekuulutaja.

Liblika valmistamine.

Teeme kolm (kuuse- või haava-puust) peenikest pulgakest a, b ja c. Pulgake b peab olema nii peenike, kui vähegi võimalik. Selle pulgakese ülesandeks on tiibade hoidmine. Pulgakese a murrame kolmnurgakujuliseks liblika kereks ja torkame selle lühema külje keskohta nõelaga väikese augu. Pulgakased peavad olema sirgekiulistest pilpast. Pilpa murdmiskohad olgu lõigatud natukene välja ja niisutatud veega, muidu võib pulgake kergesti murduda katki. Murtud pulgakese seome nädiga d ja pane me murdenurkadesse veidi konto-

riiliimi. Pulgake c on sirge, kuid ka selle pulga keskele torkame nõelaga väikese augu. Nüüd voltige kokku tükike värvilist siidpaberit ja lõigake sellest tiivad. Ka katse-sarved (siin propeller) lõigake siidpaberist, kuid see võib olla teist värv. Nüüd tehke kontoriliimiga pulgake b ja kleepige see tiibadele, siis liimitage kere a ja kleepige ka tiibade külge asendis, nagu näidatud joonisel. Katsesarvede paberid kleepige pulgakese c külge,

kuid üks ühele ja teine teisele poole pulka. Nüüd võtke tükike peenikest (0,3 mm) lilletraati, painutage selle ühte otsa väike rõngas, pistke ta sirge otsaga seestpoolt kere raamistikku tehtud auku, siis pange traadi otsa väike pärlike e, et propeller ei hõõrduks vastu kere raami. Siis pistke traadi ots läbi pulga c augukese ja keerake ümber pulga kord ühel pool ja kord teisel pool auku. Nüüd võtke tükike hästi peenikest kumminööri, pistke üks ots läbi traadist rõngakese ja tõmmates kummi mõlemad otsad pingule, siduge need niidiga f kere otsa külge.

Liblikas lendab.

Kui liblikas valmis, hoidke ühe käe sõrmega propellerit. Keerata tuleb niipalju, et kumminöör oleks hästi keerus. Kui nüüd liblika lahti lasete, siis lendab see üles laeni.

Hää nõu on kallis.

Pärleid liblika jaoks võib saada pudukauplusest, kui kodus pole. Kumminööriina kõlbavad hästi pruunid kummist pakirõngad. Harilik lennukikummi on veidi jäme, kuid saab ka sellega toime, kui ta lõigata kääridega ettevaatlikult pikuti pooleks. Hää lend oleneb pulgakeste peensusest, kummist ja täpsusest töös. Propeller ei tohi puutuda tiibu. R. Vokk.

A. Kirsnel, 10 a.
Paldiski

P.

Jää all.

Seisin järve kaldal. Äkki pistis üks latikas pää vee alt välja ja hakkas minuga inimkeelel kõnelema: „Mind saatis Veteema su juure. Ta kutsub sind meie veealust elu vaatama. Kas oled nõus?“ Muidugi olin. „Aga kust ma siis alla lähen?“ Latikas näitas mulle jäässe raiutud astmeid, mida mööda ma laskusin alla.

Kui vee alla jõudsin, pidin imestuse pärast ühele rääbisele otsa tormama, kes minust mööda söösis. Olime — veealuses metsas! Kasvas sääl aga taimi! Mõnda ma ei tundnudki. Latikas muigas mu imestust nähes: „Nojah, ega sa niisugust metsa pole näinud? Seda ma arvasin!“ Edasi seletas ta: „Ega's Veteema sind muidu poleks kutsunud, kui ta poleks näinud, et sa suveti alla vette vaatasid ja ta mõtles, et sind vast huvitaks näha ka veealust elu.“ Edasi liueldes nägime taimede tagant paljusid silmapaare piiluvat. „Need on kalad,“ seletas latikas, „nad ei julge aga ligi tulla. Kardavad sind.“

Latikas peatus ühe urka ees ja ütles: „Kui oled väsinud, astume siia sisse!“ Ehmusin. „Kas siin elab Veteema?“ — „Oh ei,“ muigas latikas, „siin elab vähk!“ Vähk oli kuulnud meie kobistamist ja tuli välja. „Ah, kas see on meie küaline? No tere, tere! Eks astu pisut jalgu puhkama!“ kõneles ta sõbralikult. Nõustusin. Istusin lahke vähi kõrvale ja ajasime juttu maapäälsest ja veealusest elust-

olust, kuni latikas kiirustas minerkule. Lahkusime hääde sõpradena.

Läksime suurest metsast läbi. Siis jõudsimme uhke lossi juure. See oli Veteema palee, mis oli ehitatud kristallina näivast jääst. Jää helkis hõbedana ja kullana. Latikas pöördus tagasi. Viidikast-teener näitas mulle teed. Läbisime mitu uhket koridori, mille põrandail olid rohelised sametvaibad. Lõpuks astusime suurde saali. Sääl istus Veteema rohelise sametiga polsterdatud toolil. Siin viibisid ka ta tütrede: tütarlapsed kuldjuuste, sinisilmade ja meriroheliste rüüdega. Sammusin Veteema juure ja teretasin viisakalt. Ta küsis naeratades: „Kas sulle meeldib ka siin?“ Muidugi meeldis. Veteema lubas oma tütardele minuga mängida. Tütarlapsed näitasid mulle lossi sisemust. Mängisime tükk aega. Siis tuli latikas mulle järele ja me lahkusime paleest.

Ruttasime latikaga tulnud teed tagasi. Teel astus latikas ühe rääbise poole, et talle midagi öelda, kuna mina sammusin edasi. Äkki tundsin, et hakkas vajuma. Liivane põhi kadus mu jalge alt. Kukkusin külma allikavette. Karjusin südantlõhestavalt. Vehklesin kõigest jõust ja — ärkasin.

Leida Karv
Nõo

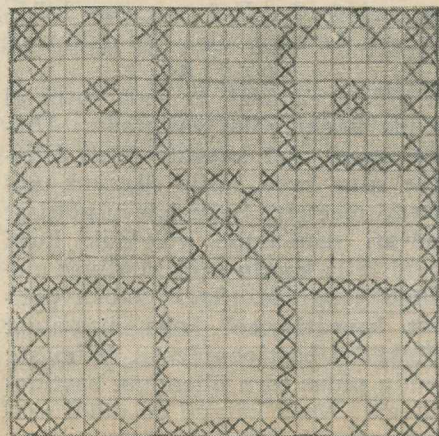
Ristpistes väike linake

S. Sibrits, 14 a.
Aa

L.

Noored kotkad.

Nii vägevalt, kui lendab kotkas pilvepiiril,
nii lendame me noored kotkad eluteel!
Kord sõuame me vastu päiksekiiril;
kord aerutame läbi eluveed!

SPORT

POISTE SPORDIMÄRK

Mitte enam 200, vaid 20 000 spordimärki.

SKM nõukogu otsustas muuta meil kehtivat poiste spordimärki nii kujult kui ka määrustikult. Põhjuseks oli asjaolu, et spordimärk meil on väga vähe levinud, ainult 200 tükki üle riigi. Uus märk vastab oma kujult ja määrustikult rohkem meie oludele ja tohiks loota, et spordimärk poiste hulgas nüüd leiab rohkem levikut. Uus spordimärk on umbes 1,5 cm diameetriga sõõr, millel kujutatud teatejooksja. Samuti on märgil selgesti märgitud, kas see oli 1., 2. või 3. kl. märk. Märk on üsna nägus. 3. klassi märgi saavutamine on nii kerge, et selle saavutab pea iga terve poiss. Endine märk oli kallisk — 75 senti, kuid uus märk maksab 20—30 senti. Märgi saavutamisel ei nõuta enam ujumist. Ujumisoskuse levitamiseks loeb SKM nõukogu vajalikuks propageerida oma rühmitustes E. Punase Risti ujumismärkide ja vetelpääste sooritamist E. Punase Risti noorsoo osakonna juures ja korraldusel. Samuti suusatami-

se, kiir- ja iluuisutamise suhtes jäetakse tegevusvabadus E. Talispordi Liidule, kuna liidul on olemas vastav kohane märk ja määrustik. Ka ei nõuta enam liidukohtuniku juuresolu, vaid spordimärgi katseid võib sooritada iga võimlemisõpetaja, keda spordinõunik selleks usaldab.

3. kl. märgi võivad sooritada kõik noored kuni 14 a. vanuseni. 2. ja 1. kl. märke võivad sooritada ainult noored, kes on üle 14 a. vanad.

Tohiks loota, et koolides spordiringid ja võimlemisõpetajad suuremat tähelepanu pööraksid spordimärgi katsete sooritamisele, kuna selle saavutamine on päris kerge. Mitte enam 200, vaid 20 000 spordimärki! Soomes on näiteks 152 tuhat spordimärki välja antud.

Kool võimaldagu igale soovijale märgi katse sooritamist. Ainult keegi ei tohi oma märki teisele müüa, pantida ja tarvitada anda. Spordimärgi katseid võivad ainult need kooliõpilased sooritada, kelle käitumine on väga häa.

Õnnetus jää

Algus lk. 1

ni kaldalolijail vere tarretuma. Jää murdus raginal poiste jalgade all, ja nad sulpsatasid mõlemad vette. Jüri, kui vanem, suutis jääservast kinni haarata ja end vee pääl hoida. Peedu aga vajus jää alla ning ilmus säält alles veidi aja pärast nähtavale. Kogu küla kõlas nüüd poiste appihüüetest ja tütarlaste hädaldamisest ning nutust.

Ühed kaldalolijaist, toibunud esimesest ehmatushoost, jooksid jääle, teised aga külla, et abi tuua. Hädasolijaile läheneda polnud võimalik, sest jää oli ümberringi pragunenud.

Juba tõttasidki mehed laudade ja ritvadega jääle. Kiiresti ulata-

ti need uppujale. Jüri suutis end peagi välja upitada, aga Peedul, kes pooleldi kangestunud, ei õnnestunud ridvast kinni haarata. Laudadest ehitati tee auguni ja ühel mehel õnnestus veel viimasel hetkel Peedu käest kinni haarata, kes oli juba minestumas.

Poisid viidi lähemasse tallu. Jüri toibus varsti ja võis koju minna. Hoopis halvem lugu oli aga Peeduga: ta haigestus raskesse kopsupõletikku ning vaikus elu ja surma vahel mitu päeva. Peedu ema nuttis, isa liikus ringi tõsise näoga ning õde aina ohkas ja hädaldas.

Siis saabus aga päev, kus oht möödus ning kõikide näod löid särama.

MOODSAIM RIIDELADU

A. PRIMA

TARTUS SUURTURG 5. TELEF. 10-91

Soovitab omast laost

- moodsaid ülrikonna- ja palituriideid
- mantli-, kostüümi- ja kleidiriideid
- karusnahku, voodivaipu

TELLIMISED ÜLIRIIEDE PÄÄLE

KEELENURK

MITTE-MILLESTKI

loodud sõnad

(Järg)

Hakati tuttavaist ja murdest võetud sõnatüvedest looma uusi sõnu, neile liites tavalisi või haruldasi liiteid (sufikseid). Nii on moodustatud näit. maksnik, võlgnik, sõdur, lendur, vedur, pidur, anduma, kanduma, õnnestuma, mulgustama, tugevnema, sisendama jne.

Lõpuks puutusid siingi „näpud põhja“. Hoolimata kõigist neist vahendeist ja nende rakendamisest meie „mahajäänud“ keele rikastamisel, tundus siiski, et keele kiiremaks arendamiseks nõutavale tasemele tuleb leida uusi teid ja võtteid. See äratundmine oligi vist põhjuseks, miks hakkas tasapisi läbi lööma meie keeleuuenduse isa Johannes Aavik'u poolt esmakordselt soovitatud „hulljulge“ põhimõte — keelt tuleb rikastada ka päris kunstlikult, mitte-millestki loodud sõnadega ja vormidega. Nii on tarvitusele pääsenud Aaviku õnnestunud kunstlikult loodud sõnad, nagu: relv, roim, mõrv, laip, kolp; nõnge, kirbe; liibuma, evima, meenuma, embama — milledest mõned tunduvad juba päris koduseina.

Kogu selle keele rikastamise töö kõrval nägid keeleuuendajad suurt vaeva ka meie keele kaunimaks muutmise kallal. Soovitati tarvitusele võtta — mõnes murdes esinevaid — lühemaid ning ilusamaid vorme, eriti nn. i-mitmust. Hooliga piitsutati meie keelt „susisevaks-tegevat“ häälikut „s“-u ja „lamedaks-tegevat“ „t“-d. Ka selles suhtes on saavutatud õige tõhusaid tulemusi. Kahjuks peab aga ütleva, et meie ametlikku tunnustust leidnud uuenduslik keel kubiseb siiski veel „s“-udest ja „t“-dest. Nii on meie keeles veel praegugi kõige sagedamaks kaashäälikuks „s“ (11% kõigist häälikuist), teises järjekorras on „t“ (9,5%).

Järgneb.

Õpilasele
kupong nr.

22

Veronika
Palmõli
Saunaseep
on
parim
sauna
seep!

Värdi kiri Algu lk. 2
Andsin hoogu, läks... Lendasin, kukkusin prauhti, suusanina karjus: „Praksti!“ ning murdus. Mis sa nüüd veel teed, kus see uus ilma-rekord ja kõik. Nutsin ja naersin segamini.

Lõpptulemused olid nõnda:

1. koht — Jaan — pronksmedal (vana 3-margaline).
2. koht — mina — tinaplomm (riidekanga küljest).
3. koht — Ats — kartulist au-
raha.

Nii lõppesid „ilmarekordid“. Jään ootama uusi suuski ja paremaid aegu.

Kurb „maailmameister“

Värdi.

Alatare Jüts, 13 a. N.
Valjala.

KOOLIS.

Õpetaja: „Nüüd teate, et on olemas linast riiet, sitsi, kalevit. Arno, millest on valmistatud sinu riided?“

Arno: „Minu riided on valmistatud isa vanast suvepalitust.“

Peedu, 13 a. N.
Tartu.

GLOOBUS.

Peeter Loogus jõudis maateaduses halvasti edasi. Emale see ei meeldinud ja ta lubas ise hoolitseta, et poiss õpiks paremini. Kõigepeält tuli muretseda gloobus, sest siis oleks palju kergem õppida, nagu Peeter ise ütles.

Järgmisel päeval oli Peeter ja ema koolitarvete äris. Ema palus müüjalt gloobust ja selle küsimuse peale, et kui suurt, vastas Peeter:

„No, nii umbes normaalsuures!“ Kogu rahvas äris puhkes naerma ja Peeter puges ruttu ärist välja.

87. MITU TERVITUST?

Antsu sünnipäevaluauas istus 6 inimest. Sünnipäevael ilmunud, tervitasid nad kõik üksteist, samuti ka lahkumisel.

Noored nupumehed, mitu tervitust vahetati sellel õhtul?

88. KEELEMEHED!

Kas oskate nelja tähega kirjutada lause: „Suitsutatud loomaliha“?

M. Tsäko — Kiidjärve.

89. MURDKE PÄÄD!

Täitke tühjad kohad tähtedega, nii et saaksite toodud tähendustega sõnad!

1	U		M	
2		M		U
3		U		I
4	T		A	
5		N		O
6		A		N
7			I	E
8	S		M	
9		N		R
10		K		N

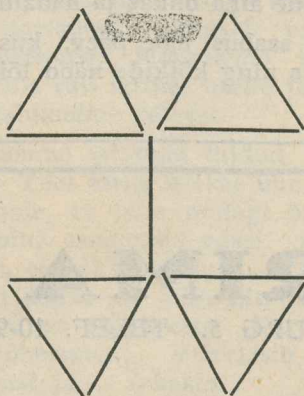
1) Liik maad, 2) Vahemere-äärne linn, 3) kaugmeri, 4) kihelkond Lõuna-Eestis, 5) võõramaine loom, 6) mägismaa Ameerikas, 7) üle-, järelekuulamine, 8) lahing Vana-Kreekas, 9) kirjandusteose „Vana rõõmus Inglismaa“ autor (soomlane), 10) tõend, ürik. Ülal alla (esitähed) — soome kirjanik.

90. ONU TARKPÄÄ

läks kord ühe puidsaagiva vanamehe juure ajal, kui see parajasti hakkas saagima 3 1/2 meetri pikkust puud 1/2-meetristeks osadeks. Onu Tarkpää esitas vanamehele küsimuse, mitu minutit mees peab saagima, kui ta 1/2-meetris puutüki mahasaagimiseks tarvitab aega 3/4 minutit.

Mees vastas: (?)

91. NELI SALAPÄRAST KOLM-NURKA

Juuresoleval pildil on neli kolmnurka. Paigutame aga samas kujundis kolm tikku (joont) ümber, saame jällegi neli kolmnurka. Kuidas?

TÄHELEPANU!

Käesoleva ja järgmiste numbrite lahendused saatke ära kahe nädala jooksul arvates mõistatuste ilmumispäevast!

LAHENDUSED.

NR. 15. KEELETARK.

Laused on neis keelides: 1) soome, 2) ungari, 3) rootsi, 4) prantsuse, 5) hispaania, 6) inglise, 7) saksa, 8) vene, 9) esperanto, 10) ladina.

65. HUVITAV UUSAASTAKAART.

Endel Soodulaat on ametilt loodusteadlane, Pesukulp — lukusepp.

NR. 16.

67. TÄITKE KÄRG!

1) haugas, 2) Upsala, 3) pakane, 4) J. Aavik, 5) tagala, 6) korall, 7) oaline, 8) tuttav, 9) Aaviku, 10) reetev.

68. VALERAHA.

50 aastat e. Kr. ei teatud, millal Kristus sündis.

69. ???

Füüsikalise seaduse järgi langeb õhuta ruumis antud juhul klaaskuul.

NR. 15-NDA ÕIGESTI LAHENDAJAD:

V. Kõdar, M. Tsäko (16), V. Tamme-
kivi, M. Jõeste, O. Kallasma, Nukitsa-
mees (5), E. Ild, N. Pallo, J. Mägi, A.
Luusepp, Potivar (8), A. Pääsuke (4),
V. Nerer, Virupoeg, H. Pöder, Viimne
Viiking, T. Bergmann, V. Lõökene, H.
Nõmm, A. Kiho, R. Pöder (2), H. Mii-
na, M. Grünreich, Filatelist, A. Puu-
sepp, E. Ernits (3), lug. 4792, E. Häda-
pasun, P. Muuga.

NR. 16-NDA ÕIGESTI LAHENDAJAD:

S. Haugas, H. Grossmann, V. Tamme-
kivi, V. Schasmin, V. Ambus, Käck,
R. Pöder, H. Vaask, E. Ernits (2), K.
Sinissaar, A. Tirusson, H. Uusen (2),
L. Tuur, Kai Reet, M. Laar, A. Puu-
sepp, K. Kaldma, Joosep Toots (10),
L. Annus, H. Moosaar, K. Tann, (ni-
metu), J. Ummik, Noorkotkas, V. Kokk,
K. Ilves (2).

TÄNASED AUHINNAD:

1. O. Luts „Kevade“
2. E. Seton-Thompson „Loomkangela-
sed“
3. Vana aastak „Opilaslehte“
4. Ungari muinasjutud

TOIMETUS JA TALITUS: Tartus, Võidu 10. Õ/k. „Koolivara“, telef. 8-29. TALLINNA ABITALITUS: „Kooli-Kooperatiiv“ S.-Karja 19, telef. 456-32. Posti jooksev arve nr. 2188. Vastutav toim.: M. NURMIK. Tegevtoim. ja talitusjuht: E. TONISMÄE. Toim. sekret.: ED. TASA. Väljaandja: TARTUMAA ÕPETAJATE LIIT. „Opilasleht“ ilmub üks kord nädalas. Tellimishind postiga: aastakäik (30 nr.) — kr. 1.50; poolaastakäik (15 nr.) — kr. 0.75; (10 nr.) — kr. 0.50; (5 nr.) — kr. 0.25. Aadressimuutmine 15 s. Kuulutuste hind: Kuulutusküljel — 5 s. mm., tekstis — 10 s. mm., lehe ees ja tekstis teksti kirjaga 15 s. mm.